

OPLZ-PO1/2019/DOP/1.1.1-01 a **312011AMZ7**

Prioritná os:	Vzdelávanie
Špecifický cieľ:	1.1.1 Zvýšiť inkluzívnosť a rovnaký prístup ku kvalitnému vzdelávaniu a zlepšiť výsledky a kompetencie detí a žiakov
Prijímateľ:	OZ Plus škola
Názov projektu:	Spoločným učením učiteľov učíme žiakov
Kód ITMS projektu:	312011AMZ7
Učebný zdroj vytvorený	Tím: A Mgr.Ivan Kostelník Mgr. Alena Tirpáková Mgr Pavol Adamkovič Mgr. Mária Sontagová Mgr. Martina Baňasová Mgr. Adriana Sabolová Mgr.Renáta Gazdová Názov: Výtvarno- umelecký dizajn

Téma, TC: Život včely

Ročník: piaty

Počet žiakov: 18

Odbor/vyučovaci predmet: DEJ

Špecifické ciele:

Špecifické ciele:

1. Kognitívne

Pomenovať jednotlivé včelie produkty

Vysvetliť význam včiel v prírode

2. Afektívne

- A) Vyjadriť postoj k významu včiel
- B) Spolupracovať v skupine

3. Psychomotorické

- A) Vyrobiť makety úľa a včiel

Odporúčané metódy:

Rozhovor

Práca s textom

Kladenie otázok

Didaktická hra

Demonštrácia

Pozorovanie

Písomná práca

Odporúčané formy:

Skupinová

Hromadná

Vyučovacie bloky

Odporúčané didaktické prostriedky:

písacie a kresliace potreby

interaktívna tabuľa

Text a fotografie (brtníctvo, včelárstvo)

Odporúčané aktivity pre žiakov podporujúce spoločné učenie žiakov:

Odporúčané nástroje hodnotenie:

Sebahodnotenie žiaka

Formatívne hodnotenie

Autentické hodnotenie

Odporúčaná štruktúra hodiny, TC:

Žiaci individuálne čítajú text. Po prečítaní vypracujú otázky k textu. Po stanovenom čase si v štvorčlenných skupinách kontrolujú navzájom riešenie a diskutujú a argumentujú, ktoré odpovede sú správne. Nakoniec vyučujúci zhrnie správne odpovede, ak sa niektoré skupiny pomýlili, členovia zo skupín so správnou odpoveďou im vysvetlia odpoveď.

Žiaci sa ohodnotia formou sebahodnotenia, napíšu si, v čom by sa chceli zlepšiť a ako to dosiahnu.

Žiaci, ktorí ukončia niektoré činnosti skôr, začnú vytvárať maketu úľa

TEXT

Brtníctvo alebo **lesné včelárstvo** alebo **lesné včelárenie** je starobylý spôsob získavania včelích produktov, najmä [medu](#) zo špeciálnych prírodných alebo umelých dutín stromov (tzv. **brtov**) človekom. Brtníctvo patrí k najstarším spôsobom obživy, je však zároveň aj chovom včiel, nie tak cieľným a rozsiahlym ako chov domácich včiel, ale najmä pokiaľ ide o súčasné brtnícke metódy, náročným a veľmi špecializovaným

Dejiny

Branie medu od divých včiel uskutočňoval človek v dejinách rôznym spôsobom, podmieneným prostredím, kde si včely stavali plásty. Mohli to byť diery v zemi, jaskyne, dutiny, kmene, koruny stromov, ale aj ľudské obydlia. Práve duté kmene stromov, v ktorých si stavali včely svoje hniezda, teda tzv. "brty", sú predmetom brtníctva.

Len na území Slovenska je brtníctvo historicky doložené od 5. storočia. [Slovanom](#) bolo vlastné, aj pre krajinné prostredie ktoré osídľovali, a med a iné včelie produkty takto získavané boli v stredoveku vývozným artiklom Slovanov. Veľký rozkvet však brtníctvo zaznamenalo aj v novoveku. V jednotlivých krajinách upravovali brtnícku činnosť zákony, brtníci zakladali cechy s vlastnými artikulami, volili cechmajstra, do 19. storočia bolo brtníctvo v Európe dedičným povoláním. Brtníci mali dokonca v lesoch svoje vlastné revíre. V súčasnosti prežilo brtníctvo v nezmenenej podobe v Európe len na južnom Urale v Baškirsku, začína sa však opäť obnovovať aj inde.

Včelárstvo je (amatérsky alebo profesionálny) chov [včelích](#) kolónií, prípadne aj príslušná výroba [medu](#) a [vosku](#) a prípadne aj náuka o chove včelích kolónií a výrobu medu a vosku (niečo podobné je [apidológia](#)). Chovateľ včiel alebo odborník na včelárstvo sa nazýva **včelár**.

Včelári sa starajú o včely na účely zberu medu a včelieho vosku, s cieľom opeľovať plodiny, alebo na odchov včiel pre ďalších včelárov.

ZDROJ: Wikipédia

História slovenského včelárstva

Prvú zmienku o včelárení na našom území zaznamenal grécky filozof Priscus, ktorý prišiel v roku 448 s posolstvom cisára Theodósia k hunskému vodcovi Attilovi, napísal: „Z dedín nám prinášali ľudia potravu, namiesto obilia proso a namiesto vína med, tak menujú to obyvatelia týchto miest“. Priscus vtedy slovenské slovo med pogrécťil na medos.

Zo slávneho obdobia Moravského kniežatstva za panovania Mojmíra II. pochádza arabský cestopis Kniha ciest a krajín, napísaný pred rokom 907. V časti o Slovákoch sa okrem iného uvádza: „Majú akési drevené nádoby na stojanoch, v ktorých sú vyvrtané otvory pre včely a ich med, a tieto drevené nádoby nazývajú ulidž ... Nápoje si zhotovujú z medu ... majú mnoho nápoja a medu a sú medzi nimi aj takí, čo majú sto veľkých nádob medoviny.“

Najstaršou včelárskou písomnou pamiatkou z čias uhorského štátu, do ktorého bolo Slovensko po rozpade Moravského kniežatstva začlenené, je zakladacia listina kláštora v Hronskom Beňadiku, vydaná kráľom Gejzom I. v roku 1075, v ktorej je napísané: „ ... kde daroval som (kláštoru) ... včelárov. Týchto povinnosťou bude každoročne dávať XII. džberov medu ...“.

Tak, ako sa človek snažil uloviť zver alebo chytiť rybu, tak sa pokúšal ukoristiť včely a ich med. Primitívny včelár pozorovaním zistil, že včely sa počas pokročilej jari roja a hľadajú nový príbytok. Aby nové hniezdo ostalo nablízku, vysekal do vhodného vedľajšieho stromu brť (dutinú), ktorú vyrojené včely radi obsadzovali. Tento spôsob včelárenia, nazývaný ako brtníctvo, má svoje začiatky už v posledných storočiach pred našim letopočtom a vrchol dosiahol v stredoveku.

Brtníci sa združovali do spoločenských skupín. Na ich čele stál starosta, ktorý zastupoval brtníkov pred vrchnosťou a staral sa o to, aby sa dodržiavali artikuly, ktoré obsahovali ich práva a povinnosti. Nezhody medzi sebou riešili aj pomocou takých dokumentov, akými boli Žilinské rojové právo z roku 1378, či Dolnorakúsky traktát z roku 1678.

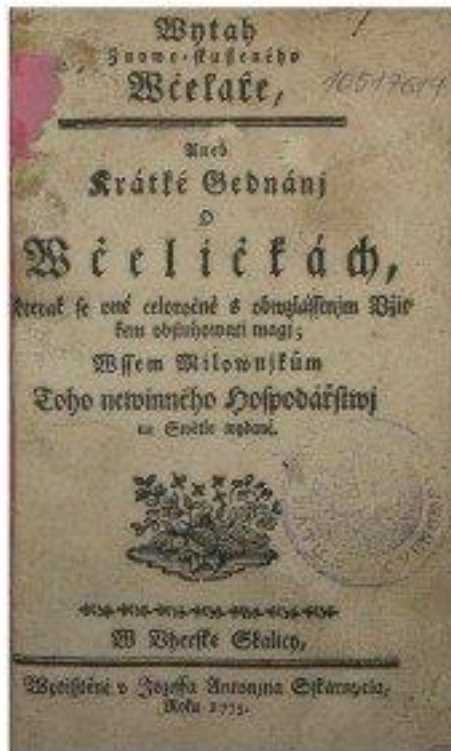
Časom si včelári preniesli kmene stromov so včelami k domu, tiež začali dlať z hrubých kmeňov stromov kláty a robiť úle z hrubých dosák. Plietli aj koše zo slamy alebo z prútia.

Slovensko, oplývajúce lesmi a lúkami, malo vhodné podmienky na chov včiel a včelárstvo bolo dobrým zdrojom príjmov. Medom a voskom sa platili dane. Chov včiel mal preto veľký hospodársky význam a k tomu aj zodpovedajúce privilégia. Med bol totiž jediným sladidlom a sviečky sa robili len zo včelieho vosku. Objavením Ameriky a otvorením morských ciest do východnej Indie sa doviezlo do Európy množstvo cukru. Na zmiernenie následkov vydala Mária Terézia v rokoch 1775 a 1776 včelárske patenty, ktorými štát podporoval rozvoj včelárstva. Panovník Jozef II. v roku 1785 zrušil poddanstvo, Ferdinand V. v roku 1836 zrušil tzv. malú dežmu, do ktorej patrila aj daň zo včiel.

Slovenskí včelári sa na ochranu svojich záujmov a šírení osvety začali na miestnej a regionálnej úrovni združovať do spolkov už v 19. storočí. Ako prvá vznikla v Banskej Bystrici Spoločnosť priateľov včelárstva (1810).

Organizovanie včelárov do spolkov má na našom území vyše 150 ročnú tradíciu.

Zdroj: www.vcelari.sk

Včelárstvo dnes:

OTÁZKY K TEXTU:

1. Aký je rozdiel medzi brtníctvom a včelárstvom a čo bolo skôr?

(Brtníctvo-branie medu od divých včiel. Včelárstvo – domáci chov včiel. Brtníctvo bolo skôr.)

2. Od koho pochádza prvá zmienka o včelárení na našom území a z ktorého roku?

(gréč.filizof Priscus,448)

3. Ktorý uhorský kráľ ako prvý vo svojej listine spomína včelárstvo a o akú listinu ide?

(Gejza I., zakladacie listina kláštora v Hronskom Beňadiku)

4. Čo je brť? (dutina vysekaná do stromu pre včely)

5. Ktorá udalosť oslabila význam medu ako jediného sladidla v Európe?
(Objavenie Ameriky a dovezenie cukru.)